

SASTAMALAN HYVINVOINTIKERTOMUS 2018–2021

1. JOHDANTO

Sastamalan kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.12.2017 strategian ”Hyvän elämän maaseutukaupunki” vuosille 2018–2021. Sen mukaan visiona vuoteen 2030 mennessä on muuttovoittainen moderni Sastamala, jonka toteuttamisessa tärkeiksi elementeiksi määriteltiin tasapainoinen talous sekä veto- ja pitovoiman vahvistaminen. Tavoitteeseen pyritään luomalla hyvinvointia ja sykettä asumiseen ja elämiseen, uudistuva kasvuympäristö tulevaisuuden tekijöille ja elinvoimaa työllä ja yrittäjyydellä. Strategian käytäntöön vieminen toteutuu vuoteen 2021 ulottuvalla valtuustokaudella kolmen suunnitelman avulla; [hyvinvointisuunnitelma](#), [elinvoimaohjelma](#) ja [kaupunkirakennesuunnitelma](#).

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on ollut kehittää hyvinvointijohtamista ja saada työhön lisää asukkaiden hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmaa, ottaa käyttöön päätösten ennakoarviointimenettely (EVA –menettely) päätöksenteossa, vahvistaa järjestöyhteistyötä ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksia sekä kannustaa asukkaita omaehtoiseen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtimiseen. Pääpainopistealueeksi hyvinvointityölle suunnitelmassa määriteltiin terveellisten ja aktiivisten elintapojen edistäminen.

Vuoden 2020 alussa valmistui palveluverkon rakenteellisiin muutoksiin tähtäävänä [sivistyspalveluiden palveluverkkoselvitys](#), jonka tavoiteaikataulu on asetettu vuoteen 2030 lähtökohtana väestönmäärän kehityksen mukainen palveluverkon sopeuttaminen tulevaan palvelutarpeeseen. Palveluverkko on suunniteltu toimijoiden yhteistyönä niin, että vuonna 2030 käytössä on ajanmukaiset, muuntuvat, turvalliset, terveelliset ja hyvinvointia tukevat kasvu- ja oppimisympäristöt. Toisena rakenteellisiin muutoksiin tähtäävänä suunnitelmana on sosiaali- ja terveyspalveluissa toteutettu JONOPOIS –suunnitelma sekä hyvinvointikampuksen strategia ja toimeenpanosuunnitelma yhteisen kehittämisen ohjenuoraksi Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa monipuolisten sote –palveluiden turvaamiseksi kaupungissa. Lisäksi vuonna 2020 on tehty määräaikaista päätöksiä terveyspalveluverkostosta sekä sovittu kirjastopalveluiden kehittämissuunnitelman tekemisestä.

Elinvoimaohjelman tavoitteena on veto- ja pitovoiman vahvistamiseen korostaen elinkeino-, työllisyys- ja maaseutupoliittisia keinoja. Kaupunkirakennesuunnitelmaa käytetään valmisteltaessa kaupungin maankäyttöä, maanhankintaa, toimintojen ja palvelujen sijoittamista, palveluverkkoja ym. vastaavia asioita koskevaa päätöksentekoa.

Sastamalan valtuusto päätti kokouksessaan § 7 / 2.3.2020, että Sastamala liittyy [Hinku-verkoston](#), joka on vuonna 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto. Se kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat. Sastamalassa tähän liittyen on toteutettu muutoksia sekä tehty suunnitelmia kiinteistöjen lämmityksen ja ilmanvaihdon energian tuottamiseksi uudella tavalla ja asia huomioidaan myös kuljetuspalvelukilpailutuksissa jatkossa.

Valtuustokauden aikana Sastamalaa on markkinoitu monikanavaisesti ja vahvistettu yritysysteistyötä. Yksittäisenä toimenpiteenä on järjestetty mm. Sastamala -messut. Uusina tapahtumina valtuustokaudella on toteutettu Sastamalan Wanhat talot ja Sastamalan Joulutalot -tapahtumat. Sastamala valittiin vuoden 2019 Pirkanmaan yrittäjyys- ja elinvoimakunnaksi.

Vuonna 2021 päättyvän valtuustokauden aikana on osallistuttu valtakunnallisiin muutoshankkeisiin. Sipilän hallituksen aikana suunniteltiin maakunta-sote-muutosohjelmaa, joka keskeytyi hallituksen kaatumiseen keväällä 2019, ja Rinteen/Marinin hallituksen aikana [sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusohjelmaa](#). Lisäksi Sastamala on mukana työllisyyden kuntakokeilussa. Näiden muutosohjelmien valmisteluun on Sastamalasta osallistunut lukuisa joukko työntekijöitä, joista suurin osa oman työnsä ohella.

Koronavirus –epidemia saapui Suomeen keväällä 2020 ja aiheutti muutoksia toimintaan kaupungin toimialoilla. Koronarajoitukset sulki keväällä ja loppuvuodesta 2020 kaupungin sisäliikuntatilat, jäähallin sekä nuorisotilat. Rajoitusten vuoksi yleisötilaisuuksia, tapahtumia ja luentoja ei voitu suunnitellusti järjestää. Liikuntapalveluilla koululaisuinnot ja liikuntaryhmien toiminnat jouduttiin keskeyttämään, ja osa ryhmätoiminnasta jäi aloittamatta. Korvaavana toimintana liikuntapalvelut järjestivät virtuaalista liikunnanohjaustoimintaa.

Korona aiheutti nuorissa paljon hämmennystä, ja tukea nuorille tarjottiin järjestämällä mm. yksilötapaamisia sekä toteutettiin verkkonuorisotyötä ja jalkautuvaa nuorisotyötä. Lisäksi nuorisopalveluiden ja koulun välistä yhteistyötä tiivistettiin, ja nuorisotyöntekijät siirtyivät loppuvuodesta osin kouluille tekemään koulunuorisotyötä.

Uusina palveluina aloitettiin mm.

- 30.3. 2020 sähköinen asiointipiste kirjastolla, jossa asiakkaita oli n. 4/pvä
- 30.3.2020 ohjaus- ja neuvontapalvelu, jonka tavoitteena oli ohjata kuntalaisia oikeiden palveluiden piiriin. Palveluun sai matalalla kynnyksellä soittaa ja lähettää sähköpostilla kysymyksiä ongelmiin liittyen, ja palvelun työntekijät neuvoivat kuntalaisia eteenpäin.
- Oma kauppa-apu -palvelu toteutettiin yhdessä paikallisten elintarvike kauppiaiden ja -yrittäjien kanssa. Asiakkaat (+70-vuotiaat/riskiryhmäläiset) saivat puhelimitse tehdä ruokatarviketilauksen, joka toimitettiin palveluliikenne -kuljetusten avulla asukkaille.
- Elinkeinopalvelujen ensineuvontapalvelu, jossa yrittäjiä ohjattiin tuen ja rahoitusten piiriin yhdestä numerosta.

2. HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN

Sastamalan kaupunginvaltuusto hyväksyi hyvinvointisuunnitelman vuosille 2018-2021 kokouksessaan 16.4.2018 § 16. Suunnitelma perustui kaupungin strategiaan, olemassa olevaan hyvinvointitietoon ja tiedossa oleviin suunniteltuihin muutoksiin.

Hyvinvointisuunnitelman lähtökohtina oli sen lakisääteisyys ja se, että hyvinvointikäsite sisältää myös turvallisuusasioita. Suunnitelmassa pyrittiin nostamaan esiin hyvinvointityötä, joka on paljon muuta kuin perinteisesti ajateltu sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Hyvinvoinnin edistäminen ei ole erillistä toimintaa, vaan kaikkien toimialojen, päätöksentekijöiden ja työntekijöiden arjen työtä ja päätöksiä. Kaupunki mahdollistaa omilla palveluillaan ja investoinneillaan asukkaiden hyvinvointiedellytyksiä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, mutta vastuu valinnoista toiminnoissa hyvinvoinnin edistämiseksi on pitkälti yksilöiden ja yhteisöjen.

Hyvinvointisuunnitelmassa ei kuvata kaikkia asioita, mitkä liittyvät hyvinvointityöhön, vaan on nostettu olemassa olleen tiedon perusteella painopistealueita, joilla on pyritty vaikuttamaan asukkaiden hyvinvointiin ja sen kehittymiseen positiiviseen suuntaan sekä vähentämään asukkaiden välistä eriarvoisuutta hyvinvoinnissa huomioiden lainsäädännön vaatimukset ja rahoitusmahdollisuudet. Hyvinvointikertomuksessa 2018-2021 raportoidaan näiden suunnitelmaan kirjattujen painopisteiden toteutumista.

2.1 Hyvinvointijohtamisen uudelleen organisointi

Hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen hyväksyy valtuusto. Nämä asiakirjat käsitellään myös hyvinvoinnin edistämisen asiantuntija- ja vastuutahona toimivassa yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveystaloudellisen sote- /hyvinvointialueuudistuksen asti (Terveydenhuoltolaki 12 §) sekä kaupunginhallituksessa.

Hyvinvointityön kokonaisuuden koordinoinnista ja johtamisesta vastaa konsernin johtoryhmä. Uutena toimintatapa on perustettu ikäryhmittäiset hyvinvointiryhmät:

- lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä
- työikäisten hyvinvointiryhmä
- ikääntyneiden hyvinvointiryhmä.

Hyvinvointiryhmät ovat säästöjen edellyttämien kriteerien mukaisesti monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmiin on kutsuttu kaupungin päättäjiä, edustajia nuorisovaltuustosta, vanhus- ja vammaisneuvostosta, eri toimialojen edustajia sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten toimijoiden (kuten järjestöt, seurakunnat, yritykset) edustajia, jotka ko ikäryhmän kanssa toimivat. Näin lisätään eri tahojen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, toisten palveluiden tuntemusta ja yhteistyötä pyrkien välttämään päällekkäisiä toimia, lisätään osaamista yhdessä toimien sekä saadaan tietoa ja mahdollisuuksia tiedolla johtamiseen.

Hyvinvointiryhmien tehtävänä on ikäryhmäkohtaisesti asukkaiden hyvinvointitilanteen seuranta ja raportointi, hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen valmistelu valtuustolle, palvelujen ja yhteistyön arviointi ja kehittäminen sekä kuntalaisten ja eri toimijoiden osallisuuden lisääminen. Hyvinvointiryhmiä perustettaessa lopetettiin ravitsemusohjausryhmä ja sovittiin, että kunkin ikäryhmän ravitsemusasioita käsitellään hyvinvointiryhmässä. Myös turvallisuusasioita on sovittu käsiteltävän

hyvinvointiryhmissä. Hyvinvointia käsitellään siis ikäryhmittäin mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä aloitti ryhmistä ensimmäisenä. Sen jäsenet ovat nk. perhepalveluverkoston edustajia, siis edustajia eri tahoilta, jotka toimivat lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa. Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä toimii myös nuorisolain 1285/2016 § 9 mukaisena ohjaus- ja palveluverkostona. Osa hyvinvointiryhmän jäsenistä kuuluu oppilas- ja opiskeluhuoltolain 1287/2013 § 14 mukaiseen ohjausryhmään. Ryhmän perustamisen jälkeen on lopetettu erillinen nuorisopalveluverkosto. Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmälle asiat valmistelee perhepalveluverkoston ohjausryhmä, joka koostuu pääosin kaupungin lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen päälliköistä.

Ikääntyneiden hyvinvointiryhmän ”rungon” muodostaa vanhusneuvosto asiantuntijoinen. Lisäksi ryhmään on kutsuttu ikääntyneiden kanssa toimivien eri tahojen edustajia.

Työikäisten hyvinvointiryhmä on aloittamassa toimintansa. Tällä hetkellä ryhmään kuuluu kaupungin, Saskyn, yritysten, järjestöjen ja työterveyshuollon edustajia.

Lounais-Pirkanmaalle on valmisteltu [viisaan ja turvallisen liikkumisen suunnitelma](#), jonka sisältöä käsitellään ja ohjataan liikenneturvallisuusryhmässä.

Kaupunginhallitus on keväällä 2019 hyväksynyt [EVA](#) (vaikutusten ennakoarviointi päätöksenteossa) -ohjeet. Toimielinten asioiden valmistelijoille ja esittelijöille on järjestetty koulutusta EVA-menettelystä. Menettelyn käyttö on kuitenkin edelleen vähäistä.

[Järjestöyhteistyötä](#) ohjaa järjestöedustajien kanssa yhdessä valmisteltu järjestöyhteistyön opas. Järjestöyhteistyön yhteyshenkilöt on nimetty ja löytyvät em. oppaasta. Lisäksi kaupungissa on 4 järjestöagenttia, jotka aloittivat valtakunnallisen Järjestö 2.0 -hankkeen myötä. Järjestöille myönnettävien avustusten kriteerit on määritelty kaupunginhallituksen 27.1.2020 § 17 hyväksymässä ohjeessa. Järjestöavustusten koordinoimista vastaa avustustiimi.

Ehkäisevän päihdetyön rakennetta ja toimintaa on tarkasteltu Pirkanmaan kuntien kanssa yhdessä ja tätä kehittämistyötä jatketaan Pirkanmaan alueen sote -keskushankkeen myötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmässä. Sastamalassa resurssi ehkäisevään päihdetyöhön on pieni ja siksi on tarpeen miettiä, miten tätä työtä sisällöllisesti jatkossa toteutetaan. Sastamalassa aloitettiin [PAKKA-toimintamalli](#) (paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn kehitetty menetelmä), joka perustuu kunnan eri toimijoiden, viranomaisten ja paikallisen elinkeinon yhteistyölle. Mukaan ei kuitenkaan saatu riittävästi toimijoita, jotta menettelyä olisi ollut tarkoituksenmukaista jatkaa.

Laatujohtaja toimii hyvinvointikoordinaattorina ja koordinoi hyvinvointityötä kaupungin toiminnoissa. Toiminta edellyttää laajaa verkostoitumista, jonka johdosta hyvinvointikoordinaattori on johtoryhmän jäsen, kuuluu hyvinvointiryhmiin, perhepalveluverkoston ohjausryhmään, avustustiimiin, on ehkäisevän päihdetyön vastuuhenkilö toimien yhteistyössä ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilön kanssa. Lisäksi hyvinvoin-

tikoordinaattori kuuluu Pirkanmaan alueellisen terveydenedistämisen työryhmään, toimii Pirkanmaan alueen hyvinvointikoordinaattorien verkostossa ja osallistuu moneen olevalle sote - / hyvinvointialueen valmistelussa Pirkanmaan alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hankkeisiin.

HYTE (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen) -kertoimen suunnittelu ja sen avulla valtionosuuksien määrittely tehdyn hyvinvointityön perusteella on tällä hetkellä valtakunnallisessa valmistelussa. HYTE-kerroin koostuu kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavista tietyistä indikaattoreista sekä toiminnan tulosta kuvaavista tietyistä indikaattoreista. Vuonna 2023 on tarkoitus valtakunnallisesti ottaa tämä mittaristo käyttöön, mutta jo nyt tehtävä työ tulee vaikuttamaan indikaattoritulosten mukaisesti rahoitukseen. [Sotkanetin](#) tilastotiedon perusteella, jos järjestelmä olisi käytössä, Sastamalan saama valtionosuus hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyöstä olisi 17,6 euroa/asukas vuonna 2020.

2.2 Turvallisuustilanteen selvittäminen ja toimenpiteistä päättäminen

Sastamalan asukkaille tehtiin turvallisuuskysely syksyllä 2019. Kyselyn tarkoituksena oli saada kaupungin asukkaiden näkemyksiä ja kokemuksia asuinalueensa turvallisuustilanteesta ja kehittämistarpeista. Kyselyyn vastasi 355 henkilöä.

Vastausten perusteella:

- Rikoksia ja järjestyshäiriöitä ei koeta suureksi ongelmaksi asuinalueilla.
- Väkivallan omalla asuinalueella viime vuosina nähtiin pääosin pysyneen ennallaan tai tilannetta ei arvioitu.
- Viimeisen 12 kuukauden aikana 85 % vastaajista ei ole nähnyt tappelua tai pahoinpitelyä asuinalueellaan.
- Turvattomiksi ja vaarallisiksi koetuiksi paikoiksi asuinkunnassa nimettiin eniten:
 - alkoholin anniskelupaikat ja niiden lähiympäristö
 - risteysalueet
 - suojatiet.
- Viimeisen 12 kuukauden aikana vastaajista tai heidän kotitalouksiensa jäsenistä noin 83 % ei ole joutunut kysytyjen omaisuusrikosten kohteeksi.
- Vuoden 2015 kyselyyn verrattuna sanallista häirintää kokeneiden osuus on lisääntynyt.
- Kysymykseen, miten huolestunut olet siitä, että joudut seuraavien 12 kuukauden aikana kysytyjen rikosten tai tapahtumien kohteeksi asuinkunnassasi, vastattiin pääosin, että kysytyt asiat eivät huolestuta.
- Liikenneonnettomuuden uhriksi joutumisesta oli melko ja erittäin huolestunut noin 29 % vastaajista.
- Viimeisen 12 kuukauden aikana 60 % vastaajista ei ole ollenkaan pelännyt joutuvansa väkivallan kohteeksi liikkueensa iltaisin kodin ulkopuolella omassa asuinkunnassa.
- Toimivia ratkaisuja kunnan tai asuinalueen rikollisuus- ja häiriökäyttäytymiseen olisivat vastaajien mukaan:
 - valaistuksen lisääminen / rikkinäisten lamppujen nopea vaihtaminen
 - poliisin suorittaman yleisen järjestyksenvalvonnan lisääminen
 - alaikäisten alkoholinkäytön tehokkaampi valvonta.

- Viimeisen 12 kuukauden aikana 62 %:lle vastaajista ei ole sattunut tapaturmaa ja niille, joille tapaturma oli sattunut, syynä olivat katujen liukkaus, jäisen kadun hiekoituksen puutteellisuus, lumien aurauksen puute tai katujen kuoppaisuus.
- Kysyttäessä kunnan kolmea suurinta turvallisuusongelmaa, kolmen kärki muodostui:
 - liikennekäyttäytyminen
 - poliisin palvelutason heikkeneminen
 - sote -palveluiden heikkeneminen.
- Kysyttäessä varautumista omassa kotitaloudessa yhteiskunnan häiriötilanteisiin, kuten pitkiin sähkö-, vesi- tai lämmityskatkoihin, vastaajista 15 % ei ole varautunut yhteiskunnan häiriötilanteisiin.
- Rikoksien torjuntaan omassa kotitaloudessa sekä vapaa-ajan asunnossa on varauduttu useilla kysytyillä menetelmillä.

Vastaajien mielestä Sastamala koetaan pääosin turvallisena asuinpaikkana. Isoja muutoksia turvallisuustilanteessa ei vuoden 2015 kyselyyn verrattuna tullut esiin.

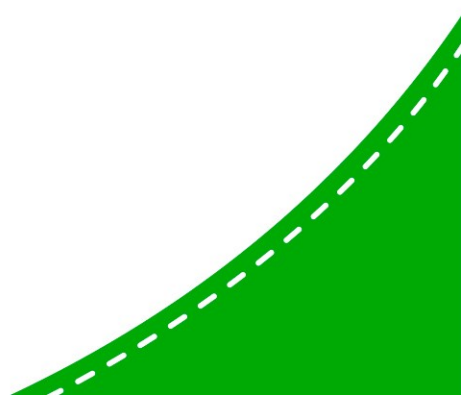
Turvallisuuskyselyn tuloksia ym. turvallisuusasioita on tarkemmin raportoitu [vuoden 2019 hyvinvointikertomuksessa](#).

Nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisy on kokonaisrikollisuuden ja siten turvallisuuden kannalta merkittävää. Syrjäytymisen ehkäisyllä voidaan vaikuttaa nuorten rikollisuuteen. Sastamalassa syrjäytymisen ehkäisyyn panostetaan mm. ehkäisevällä päihde-työllä, tukemalla oppimista ja opiskelua sekä nuorison työllistymistä, harrastustoiminnalla, nuorisotyön ja etsivän nuorisotyön avulla.

Tilastojen perusteella positiivista kehitystä kuvaavat koulutuksen ja koulutustason nousu, koulukiusaamisen väheneminen sekä harrastuksiin osallistuminen. Nuorisotyöttömyys on vuodesta 2015 alkaen kehittynyt hyvään suuntaan vuoteen 2019 asti, mutta sen jälkeen tilanne on huonontunut.

Lastensuojelun 0-17 vuotiaiden avohuollon asiakkaiden osuus on laskenut ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-17 vuotiaiden osuus on pysynyt suunnilleen samanlaisena. Poliisin tietoon tulleiden rikosten osuudet vaihtelevat vuosittain. Huumausainerikokset ovat lisääntyneet ja omaisuusrikokset vähentyneet.

Päihteen käyttöön liittyvät tilastot kuvaavat tilanteen huononemista ja ehkä myös päihdeasenteita.

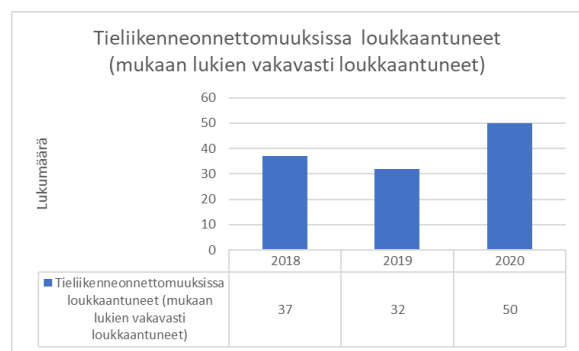

Taulukko: turvallisuusasioihin ja niiden mahdollisiin taustoihin liittyviä tilastoja:

	2015	2016	2017	2018	2019
Keskiasteen koulutuksen saaneet, % 20 vuotta täyttäneistä	43,7	44,1	44,5	45,2	45,6
Korkea-asteen koulutuksen saaneet, % 20 vuotta täyttäneistä	21,8	22,2	22,5	22,8	23
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	8	7,1	7,6	7,3	
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista					97,7
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista					86,7
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista					95,3
Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista					88
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	20,2	16,8	13,4	9,3	9,9
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavasta väestöstä		20,6	19,4		
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista			5,1		4,5
Osallistunut koulukiusaamiseen vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista			3,4		2,5
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	5,8	5,9	6	6,2	6,1
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista			8,7		11,3
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			28,7		33,8
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			7,5		16,2
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista			4,7		10,6
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			17,5		22,4
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			2,7		9,3
Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % 8. ja 9. luokan oppilaista			42,3		54
Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			53,5		67,1
Omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			47,6		58,7
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista			9,2		10
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			26,2		34,6
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			3,4		7,3
Tapaturma päihtyneenä lukuvuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista			4,6		3,2
Tapaturma päihtyneenä lukuvuoden aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			6,9		13
Tapaturma päihtyneenä lukuvuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista			0,7		2,7
Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta	4,8	3,3	4	4	3,9
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (TH)	5,6	4,8	3,3	3,5	3,2
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)	0,9	0,9	0,8	0,9	1,1
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä	3	2,5	2,4	2,2	2,5
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta	5,7	5,1	5,4	4,4	4,7
Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1 000 asukasta	2,2	1,8	3,3	2,3	3,4
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta	29,4	22,4	21,4	18,9	19,2
Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavanikäistä	13,9	12,4	10,9	12,3	11,8
Rikoksista syyllisiksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	7,2	6,8	5,8	4,9	3,4
Rikoksista syyllisiksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	60,9	75,8	57,1	24,9	27,8
Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	132,4	103,9	123	80,8	121,6

Lähisuhdeväkivallan opas ammattilaisille työstettiin MARAK-työryhmän toimesta 2018, ja se on päivitetty vuoden 2021 alussa. MARAK on vakavan parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin ja uhrin auttamisen moniammatillinen menetelmä. Sastamalan työryhmään kuuluu edustus sosiaali- ja terveydenhuollon eri yksiköistä, seurakunnasta, kolmannelta sektorilta sekä poliisista. Sastamalan MARAK-työskentely on kohdennettu laajemminkin koskemaan kaikkea lähisuhdeväkivaltaa, ei pelkästään parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Työryhmä toimii myös anonyymisti konsultaatiokanavana haastavissa tilanteissa, missä asiakas ei ole motivoitunut tai rohkaistunut lähtemään varsinaiseen MARAK-työskentelyyn. Ohjauksia työryhmään on tullut heikosti, vuonna 2020 vain yksi.

Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden ja loukkaantuneiden lukumäärää vuosina 2018-2020 kuvaavissa kaavioissa näkyy, että loukkaantuneiden määrä on noussut huomattavasti vuodesta 2019 vuoteen 2020.

2.3 Sote-palvelujen kehittäminen kaupungin alueella

Sote -palveluiden kehittämistä on toteutettu koko valtuustokauden ajan oman organisaation sisällä ja toimesta. Muutoksia on tehty mm. kotihoitoon, osastohoidon, palliativisen hoidon, kotisairaaloiminnan, hammashuollon sekä ikääntyneiden palveluasumisen palvelujen osalta. Perhe- ja sosiaalipalveluissa on kehitetty monialaisen yhteistyön prosesseja sisäisten ja ulkoisten yhteistyötahojen kanssa esimerkiksi vammaispalveluiden ja lapsiperhesosiaalityön ja kotihoitoon väillä.

Perhepalveluverkostossa, johon kuuluu laajasti lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluja tuottavien tahojen edustajia, tehdään säännöllistä ja suunnitelmallista yhteistyötä hyvinvoinnin seurannassa ja palveluiden kehittämisessä sekä yhteistyön tehostamiseksi. Uutena palveluna on valtuustokauden aikana tullut mm. pääkirjastolle kohtaamispaikka Vintti, jossa on ohjattua toimintaa lukuun ottamatta Korona -rajoitusten aikaa.

Hyvinvointikampuksen palveluja on kehitetty Sotesin, kaupungin ja Tays Sastamalan yhteistyönä. Valtuustokauden aikana oltiin lisäksi mukaan mm. Työterveyslaitoksen ASKO -hankkeessa, jossa kehitettiin asiakasosallisuutta ja työhyvinvointia.

Valtakunnallisten sote-muutoshankkeiden aikana on suunniteltu ja kehitetty sote -palvelujen rakennetta ja sisältöjä. Kehitystyö jatkuu edelleen Pirkanmaan sote-keskushankkeessa (PirSote).

2.4 Hyvien käytäntöjen mukaisen toiminnan toteuttaminen ja kehittäminen

Hyvien käytäntöjen selvittämistä ja käyttöönottoa osin hankkeiden kautta on toteutettu aktiivisesti. Seuraavassa on yhteenvetoa vakiintuneista hyvistä käytännöistä:

Neuvokas perhe

- valtakunnallinen valmis toimintamalli, josta saa apua lasten ja perheiden hyvinvointiin
- käytetään lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa

Savuttomat vauvat

- kannustetaan odottavia vanhempia savuttomuuteen
- tehdään yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa

Imetysjelpi

- terveydenhoitaja auttaa odottavia / synnyttäneitä äitejä imetykseen liittyvissä haasteissa

Ilo kasvaa liikkuen

- valtakunnallinen toimintamalli, jonka avulla lisätään alle kouluikäisten liikuntaa
- käytetään varhaiskasvatuksessa

Liikkuva koulu

- aktiivinen koulupäivä, 1-2 lk:n ja soveltavan liikunnan maksuttomat liikuntakerhot
- käytetään perusopetuksessa ja liikuntapalveluissa

(Perhe) liikuntaneuvola

- koko perhe saa ohjausta terveellisiin ja aktiivisiin elintapoihin.
- neuvolaan pääsee liikuntaläheteellä ja jos henkilön arvioidaan liikunnan liian vähän, hän saa liikuntapassin, jolla pääsee ilmaiseksi tutustumaan viiteen liikuntapalveluun

Liikkuva välinevaunu

- ollut aktiivisesti käytössä kouluilla
- liikuntapalvelut koordinoi välinevaunun käyttöä

Sydänmerkki -ateriat

- käytössä Servissä

[Arkeen Voimaa](#) -toimintaa on toteutettu pääosin kahdella ryhmällä vuosittain, mutta vuonna 2020 koronaepidemia vaikutti niin, että kahdesta suunnitellusta ryhmästä voitiin toteuttaa kokonaan vain toinen. Keskeytyneen toisen ryhmän osallistujille tarjottiin mahdollisuutta osallistua Pirkanmaan tai Varsinais-Suomen virtuaaliryhmään.

Ryhmäläisiltä saadun palautteen mukaan ryhmät on koettu hyödylliseksi. Vertaistuki ja asioiden jakaminen ryhmässä koettiin tärkeänä. Yleisesti saatiin hyödyllistä tietoa itsensä hoitamiseen.

Sastamalan oman ehkäisevän ja vaikuttavan [päihdemalli Rotin](#) käyttö vakiintui, ja sivistys- ja sote -palveluiden henkilökuntaa sekä seurakunnan nuorisotyöntekijöitä koulutettiin Rotiin sisältyviin Omin Jaloin- ja Valomerkki -menetelmien käyttöön. Aluksi Rotiin ohjautui pääasiassa nuoria, joilla oli taustalla päihdekokeiluja. Valtuustokauden aikana painopiste kuitenkin muuttui aiempaa ennaltaehkäisevämpään suuntaan ja Rotiin ohjautui enemmän nuoria, joilla oli mm. koulupoissaoloja tai haasteita kotona.

Erityisnuorisotyön, sosiaalipalveluiden ja poliisin yhteistyönä aloitettiin varhaisen puuttumisen ja rikosten ennaltaehkäisyyn suunnatun [Ankkuri -toiminnan](#) käynnistäminen Sastamalassa ja Punkalaitumella. Ankkuri-toiminnan käyttöönottoon liittyvä kehittämissuunnitelma jatkuu vuonna 2021.

Sähköisen Nuorisopassi -sovelluksen avulla tarjottiin sekä markkinoitiin edullisia sekä täysin maksuttomia vapaa-ajan etuja. Nuorisopassin sisältöä kehitetään edelleen.

Ikääntyneiden palveluissa on käytössä voimavaralähtöisen työskentelyn tukena kinesioterapia -toimintamalli.

Uusina toimintamalleina on kokeilussa tai valmistelussa:

Kulttuurilähete

- kulttuurilähetemallia suunniteltu kulttuuripalveluiden, lastenneuvolan ja kirjastopalveluiden yhteistyönä
- koronatilanne hidastanut toiminnan etenemistä
- tulee olemaan osa Pirkanmaan kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaushanketta, jossa Sastamala on mukana

Välipalakerho

- sisältö kehitetty yhdessä Sylvään kotitalouden valinnaisaineryhmän kanssa 2018-2019
- käytetään perusopetuksessa

Kävely- / pyöräilyohjelma

- valmiit pyöräilyreitit (kartat) liikuntapalveluiden nettisivuilla
- tulossa syksyllä 2021 koko perheen VELO-pyöräilytapahtuma
- toteuttavat yhteistyössä liikuntapalvelut, yhdyskuntatekniikka ja matkailu

Liikkuva varhaiskasvatus

Liikkuva opiskelu

- liikuntaneuvonta yhteistyössä terveydenhuollon ja liikuntapalveluiden kanssa

Nuorten PT (personal trainer) -toiminta

- pilotoidaan Mouhijärven yhteiskoululla

Harrastamisen Suomen malli

- "Isojen iltapäivä" toiminut 2020-2021 Stormin, Tyrväänkylän, Marttilan ja Karkun kouluilla. Syksyllä 2021 toiminta aloitetaan Kiikan koululla.
- haetaan hankerahoitusta keväällä 2021

Koulunuorisotyö

- tavoitteena parantaa kouluviihtyvyyttä; tarvittaessa yksilöohjauksia, tiivis yhteistyö koulun henkilökunnan kanssa
- koulunuorisotyötä on tehty yläkouluilla sekä koulujen erillisistä pyynnöistä alakouluilla koko valtuustokauden ajan

- Kulttuuri- ja opetusministeriö myönsi rahoitusta toisella asteella tapahtuvalle koulunuorisotyölle, ja rahoituksella palkattiin osa-aikainen työntekijä ajalle 1/2021-4/2022

Rinnalla kulkija -toimintamallin toteuttamisen vastuu on siirtynyt Tukitalolle, mutta yhteistyötä asian tiimoilta tehdään edelleen.

Merkittäviä isoja hankkeita, joissa Sastamala on ollut mukaan ja joissa toteutuu palvelujen ja toiminnan sisällön kehittäminen ja luodaan esim. hyviä käytäntöjä maakunnan alueella, ovat olleet ja ovat edelleen perhekeskusmalli (Lape-hanke), terveystalververkkosto (Sotekeskus -hanke), ikääntyneiden ja omaishoidon palvelut sekä työllisyyspalveluiden kuntakokeilu.

2.5 Terveellisten ja aktiivisten elintapojen edistäminen

Terveellisten ja aktiivisten elintapojen edistäminen oli pääpainopistealue hyvinvointisuunnitelmassa 2018-2021, koska suunnitelman valmisteluvaiheessa erityisesti lasten ja nuorten elintavoissa on tapahtunut muutosta huonompaan suuntaan. Elintavat (ravitsemus, liikunta, uni, päihteyttömyys) muodostavat kuitenkin kaiken ikäisten terveyden ja hyvinvoinnin perustan.

Liikuntaneuvola -toimintaa kehitettiin ja lähetteitä liikuntaneuvolaan tuli mm. terveydenhoitajien kautta. Lisäksi kuntalaisille tarjottiin henkilökohtaista ja avointa liikuntaneuvontaa kuten kuntosaliohjausta sekä kehonkoostumusmittauksia. Vapaita liikuntasalivuoroja oli varattavissa perheiden käyttöön. Terveysliikuntaluentoja toteutettiin tarpeen mukaan.

Liikkuva koulu -toimintaa kehitettiin ja liikuntapalvelut toteuttivat liikuntakerhot Sastamalan alakoulujen 1–2 luokille. Lisäksi resurssien mahdollistaessa liikuntakerhoja toteutettiin myös 3–6-luokille.

Soveltavan liikunnan kerhoja järjestettiin Muistolan koululla lapsille ja nuorille sekä Marttilan koululla nuorille aikuisille. Kesäisin toteutettiin yhteistyössä vammaispuolveluiden kanssa loma-ajan hoidossa oleville lapsille urheilukoulua. Lisäksi aikuisten soveltavaa liikuntatoimintaa kuten tuolijumppaa järjestettiin Vammalan Seukulla ja kuntosaliliikuntaa Liikuntakeskus Pinkissä ja Vapaa-aikakeskus Vinkissä.

Lasten- ja nuorten harrastamisen mahdollisuuksia kehitettiin monipuolisesti. Harrastetyöryhmä toteutti kyselyitä ja kartoitti harrastamisen esteitä ja mahdollisuuksia sekä analysoi kouluterveyskyselyn tuloksia liittyen harrastamiseen. Perhepalveluverkoston ohjausryhmä sekä Harrastustyöryhmä kartoittivat eri vaihtoehtoja lasten ja nuorten harrastamisen tukemiseen, joiden perusteella päädyttiin pilotoimaan 7-luokkalaissille sähköistä mobiililaitteille ladattavaa Nuorisopassia, johon ladattiin erilaisia vapaa-ajan etuja. Nuorisopassin käyttöä laajennettiin syyskuussa 2020, jolloin passi otettiin käyttöön kaikilla yläkoululaisilla. Etuja Nuorisopassiin tarjoavat kaupungin eri toimialat sekä kolmannen sektorin toimijat ja seurakunta.

Lasten harrastamista tuettiin järjestämällä kerhotoimintaa mm. olemalla mukana Hyvinvoiva koululainen -hankkeessa, jossa kehitettiin Isojen iltapäivä 3-6-luokkien oppilaille. Isojen iltapäivä toteutettiin koulun, seurakunnan, nuoris- ja liikuntapalveluiden

sekä musiikkiopiston ja järjestöjen yhteistyönä. Iltapäivässä oppilaat jäivät harrastamaan ja puuhaamaan yhdessä. Isojen iltapäivä laajeni valtuustokauden aikana yhdestä alakoulusta neljään alakouluun.

Tulevalla valtuustokaudella lasten ja nuorten harrastamisen mahdollisuuksia kehitetään lisää. Alakouluilla Isojen -iltapäivä toimintaa laajennetaan useammalle koululle, Nuorisopassin käyttömahdollisuuksia kehitetään, ja Sastamalan hakee mukaan Harrastamisen Suomen malliin, jossa kehitetään harrastustoimintaa koulupäivien yhteyteen. Harrastemessut järjestetään jatkossa Sastamala -messujen yhteydessä.

Työllisyyspalvelut järjestävät asiakkailleen tarpeen mukaan monenlaisia elintapa- ja elämänhallintaohjauksia.

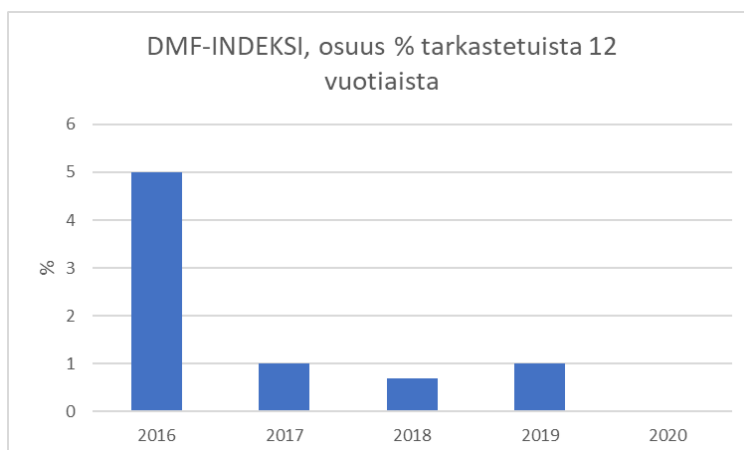
Ikääntyneiden elämänlaadun ylläpitämistä ja vahvistamista toteutettiin monipuolisella ikäneuvonnalla, ohjauksella ja palveluilla. Voimaa vanhuuteen -toiminnassa toteutui eri puolilla kaupunkia ryhmiä ja ryhmien ohjaajina toimi liikuntapalveluiden kouluttamat vertaisohjaajat. Lisäksi monilla yhdistyksillä oli toiminnassa mukana itse kouluttamia vertaisohjaajia, jotka pyörittävät yhdistyksissä vastaava toimintaa.

Liikunta- ja yhdyskuntapalvelut sekä matkailu ovat mukana kävely- ja pyöräilyohjelman toteuttamisessa.

Sastamala osallistui VESOTE-hankkeeseen vuosina 2017-2018. Hankkeeseen osallistui työntekijöitä terveys- ja liikuntatoimen sektorilta. Hankkeessa saatiin koulutusta elintapaohjaukseen ja valmisteltiin elintapaohjausta antavien toimijoiden yhteysverkostoa, jota voidaan hyödyntää elintapaohjauksen toteuttamisessa. Elintapaohjauspalvelutarjottimien ja elintapaohjauspalvelupolkujen kehittäminen jatkuu edelleen PirSote -hankkeessa, jossa työstetään ensin työikäisten elintapaohjausasioita ja sen jälkeen lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden elintapaohjausasioita.

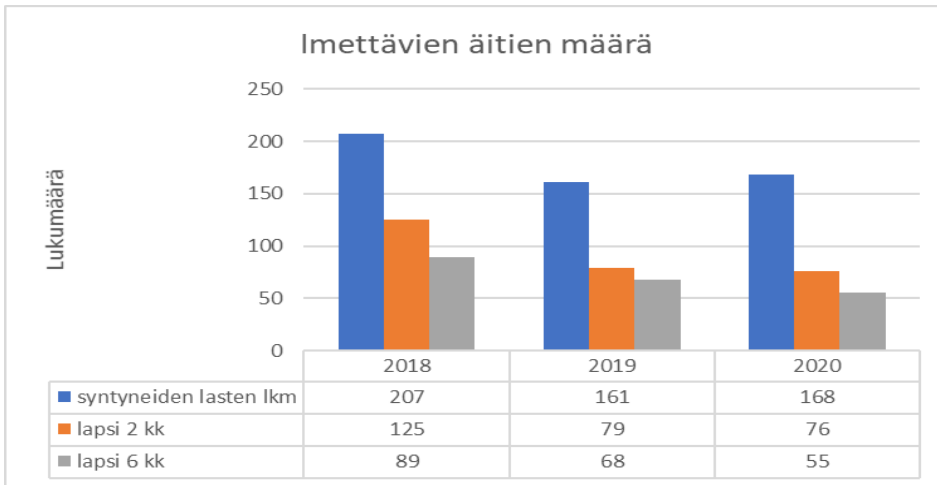
Sastamala oli pilottikuntana Seinäjoen Lihavuus laskuun -hankkeessa vuosina 2017-2018. Tavoitteiden saavuttamiseksi oli muutama seurantamittari, jonka tulokset ovat seuraavat:

Kaavio: DMF -indeksi, osuus % tarkastetuista 12-vuotiaista (vuoden 2020 tieto saatavissa 4/2021)

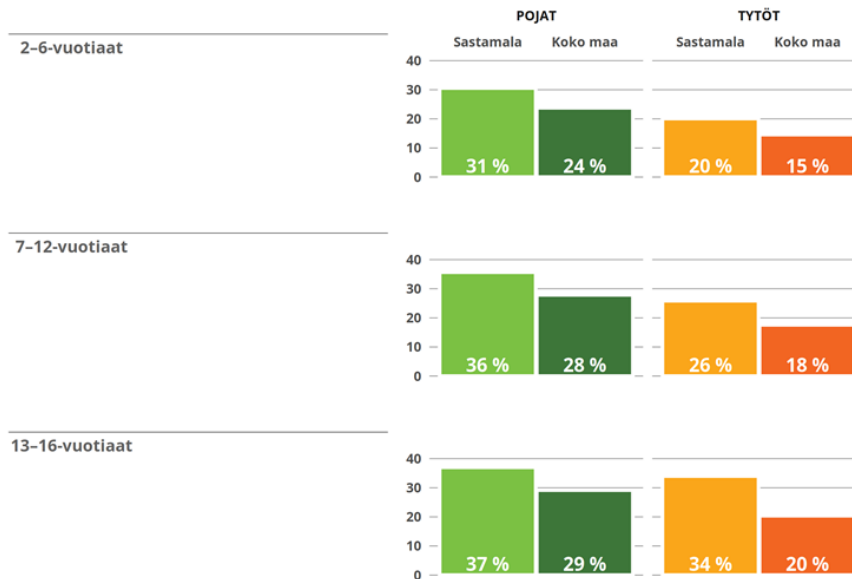

Indikaattori ilmaisee hampaistossa esiintyvien reikiintyneiden, poistettujen ja paikattujen hampaiden yhteenlasketun määrän indeksinä. Tavoitteena on 0 %

Kaavio: imetysaktiivisuus

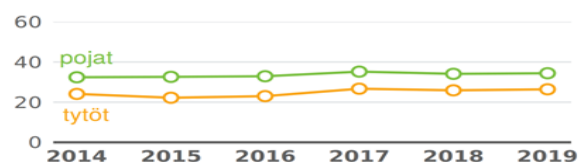

Kaavio: ylipainon yleisyys ja kehitys 2019, ylipainoisia % ikäluokasta

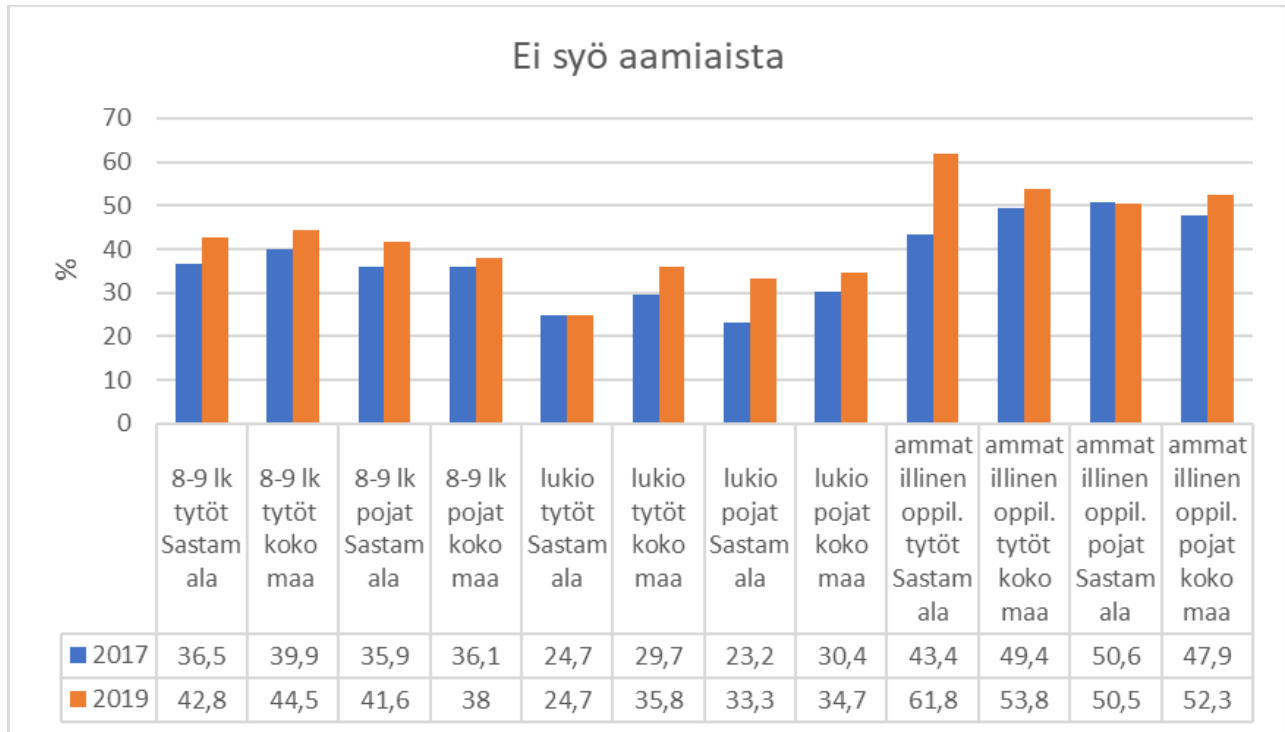

Tavoitetaso 100% koko maassa

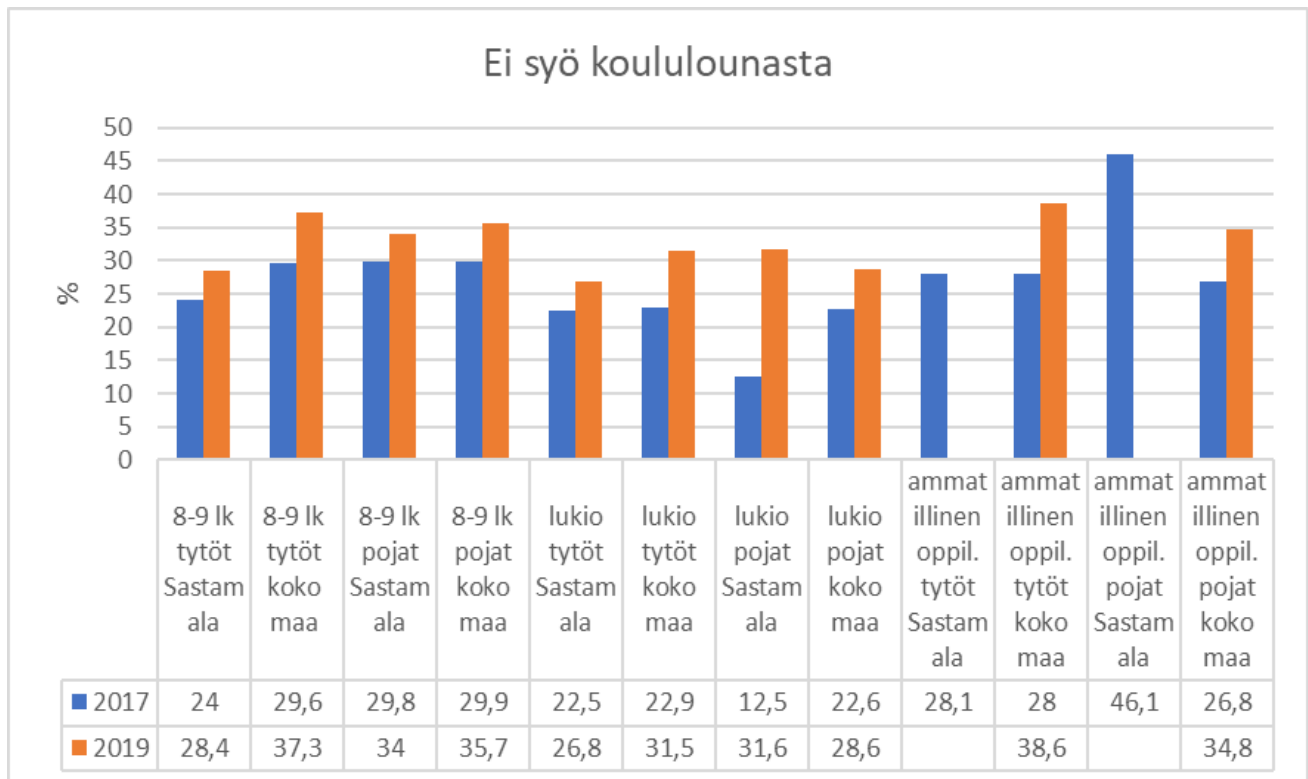
Muutos, vuosina 2014–2019, ylipainoisten 2–16-vuotiaiden osuus

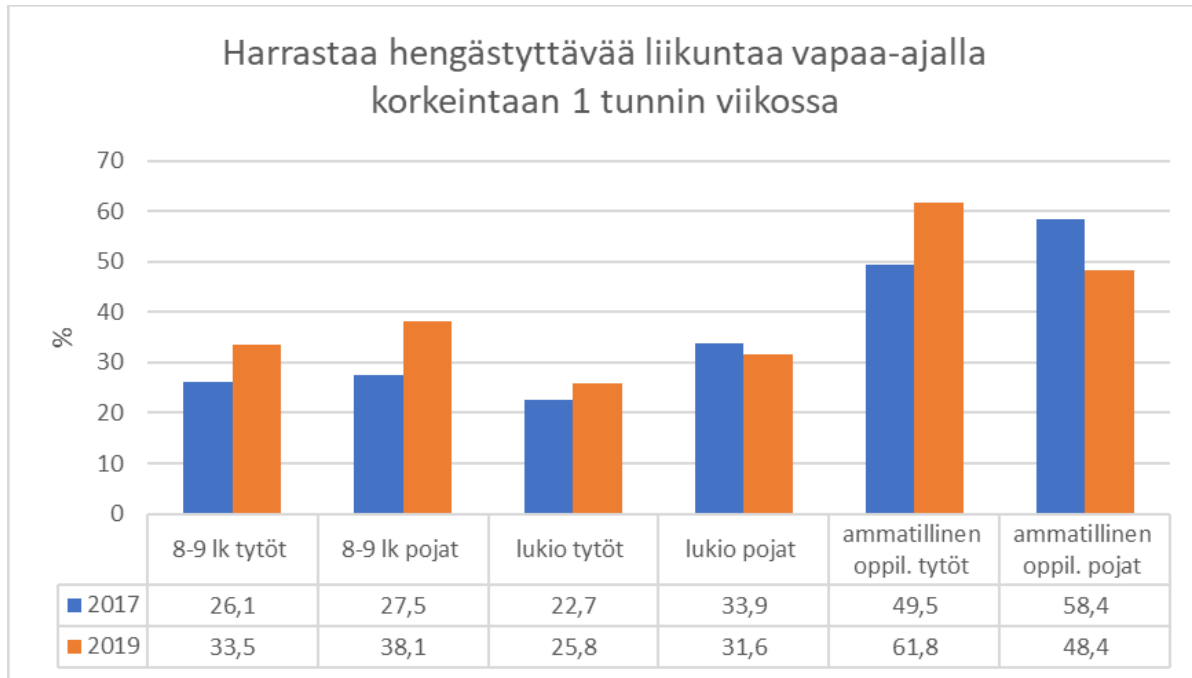
Kaavio: ei syö aamiaista, % kuvatuista ryhmistä kouluterveyskyselyn mukaan

Kaavio: ei syö koululounasta, % kuvatuista ryhmistä kouluterveyskyselyn mukaan

Kaavio: harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % kuvatuista ryhmistä

[MOVE-mittausten](#) (Move-järjestelmän tavoitteena on auttaa ensisijaisesti oppilasta ja hänen perhettään ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn yhteydet oppilaan terveyteen, päivittäiseen hyvinvointiin, jaksamiseen ja opiskeluun).

Tulokset 5 lk / osallistujat: pojat 112, tytöt 143; yht. 255

OSIO	pojat Sastamala	pojat koko maa	tytöt Sastamala	tytöt koko maa	vertailu 2016 – 2020 Sastamala, vrt koko maa
20m viivajuoksu (mediaani, min:sek)	03:51	04:19	03:37	03:44	sekä tytöt että pojat ovat alle koko maan keskiarvon viiden vuoden ajalla
Ylävartalon kohotus (mediaani, krt)	25	30	30	30	2016-2017 Sastamalassa tulos selvästi alle koko maan keskiarvon. 2018-2020 Sastamalassa tulokset parantuneet vrt. koko maa
Vauhditon 5-loikka (mediaani, metriä)	7,6	7,7	7,7	7,7	Tulokset parantuneet 2019-2020.
Etunojapunnerrus (mediaani, krt)	15	17	25	25	2016-2020 tulokset hieman alle keskiarvon, vrt. koko maa
Heitto-kiinniottoyhdistelmä (mediaani, krt)	12	12	10	10	2016-2020 tulokset hyvin samaa tasoa, vrt koko maa
Liikkuvuus (keskiarvo %, kyllä). Liikkuvuutta arvioidaan kolmella eri asennolla, jotka mittaavat lantion alueen ja alaraajojen liikkuvuutta, alaselän ja lonkan alueen nivelien liikelaajuutta sekä yläraajojen ja hartian alueen liikkuvuutta	81,8	78,9	91,4	89,8	2016-2020: - tytoilla taso noussut 2019-2020, vrt. koko maa - pojilla taso laskenut hieman vuosilla 2018 ja 2020. Hyvin samassa linjassa koko maan tulosten kanssa 2016 - 2020

Tulokset 8 lk / osallistujat: pojat 131, tytöt 144; yht. 275

OSIO	pojat Sastamala	pojat koko maa	tytöt Sastamala	tytöt koko maa	vertailu 2018 – 2020 Sastamala, vrt koko maa
20m viivajuoksu (mediaani, min:sek)	05:21	05:53	04:05	04:26	kolmen vuoden vertailussa Sastamala on alle koko maan tulosten jokaisena vuotena (sekä pojat että tytöt). Suunta laskeva.
Ylävartalon kohotus (mediaani, krt)	37	42	32	35	2018-2019 Sastamala ollut yli keskiarvon. 2020 tullut molemmissa sukupuolissa iso notkahdus (pojat 50 → 37 ja tytöt 37 → 32).
Vauhditon 5-loikka (mediaani, metriä)	9,4	9,5	8,5	8,7	Tasaisesti kolmen vuoden ajalla hieman koko maan keskiarvoa heikempi tulos (ei huomattavaa eroa)
Etunojapunnerrus (mediaani, krt)	20	22	23	27	Tasaisesti hieman heikempi tulos, vrt. koko maa. Tyttöillä 2019-2020 pieni notkahdus (26 → 23)
Heitto-kiinniottoyhdistelmä (mediaani, krt)	12	15	13	14	Tytöillä tasaisesti kolmen vuoden ajalla., vrt. koko maa. Pojilla kolmen vuoden ajalla heikommät tulokset, vrt. koko maa.
Liikkuvuus (keskiarvo %, kyllä). Liikkuvuutta arvioidaan kolmella eri asennolla, jotka mittaavat lantion alueen ja alaraajojen liikkuvuutta, alaselän ja lonkan alueen nivelien liikelaajuutta sekä yläraajojen ja hartian alueen liikkuvuutta	79,4	78,8	94,2	91,8	Tasaisesti vähän koko maata paremmät tulokset 2016-2020

2.6 Hyvinvointi-investoinnit

Merkittäviä investointeja valtuustokaudella ovat olleet Kiikoisten kirjasto, kehitysvammaisten asumispalveluksikkö Sepän kodit, Hopun kuntoutusyksikkö, Vareliuksen koulu ja liikuntahalli, koulukiinteistöjen kuntotutkimukset ja korjaaminen, kaukolämpöverkon sekä valokuituverkon laajentaminen sekä vesi- ja viemäriverkostoon saneeraukset.

Lisäksi on panostettu Yrityspuiston (Syke) kehittämiseen, Hyrkin ja Häijään liikealuesiin, tieverkon kunnostamiseen, Ranta-Kukkurin ja Maisemakylän kunnallistekniikkaan, rinnakkaisväylän ja VT 11 alituksen rakentamiseen Mouhijärven alueella, toteutettu VT 12 turvallisuuden parantamista (valaistus, risteysjärjestelyjä, riista-aidat) sekä järjestetty arkkitehtikilpailu keskustan kehittämiseksi.

Valtuustokauden aikana tehtiin useita liikuntaan liittyviä investointeja, joissa painopisteenä olivat erityisesti lähiliikuntapaikkojen rakentaminen ja kehittäminen. Sastamalan keskustassa kehitettiin erityisesti Hopun ja Kaalisaaressa aluetta, ja alueelle valmistui mm. monitoimiareena, ulkokuntosali, beach volley- ja streetbasket -kentät, kuntoportaat sekä Hopulle uusittiin jääkiekkokaukalo ja jalkapallokentän valot. Suodenniemellä kunnostettiin retkeilyreitti, rakennettiin monitoimiareena ja aloitettiin uuden liikuntasalin suunnittelu. Karkkuun rakennettiin monitoimiareena.

Hyvinvointi [4-vuotiaiden lasten vanhemmat -kysely 2018](#)

- Vanhempi liikkuu vähintään kolme kertaa viikossa puoli tuntia niin, että hengästyy, % 57,9
Vanhempi erittäin tyytyväinen elämäänsä, % 17,5
Vanhempi tyytyväinen elämäänsä, % 86,0
Vanhempi kokee olevansa tärkeä osa lähiyhteisöjä ja asuinalueetta, % 73,2
Vanhempi kokee olevansa tärkeä osa perhettä, % 100,0
Vanhempi kokee olevansa tärkeä osa sukua, % 75,4
Vanhempi kokee olevansa tärkeä osa ystäväpiiriä, % 66,1
Vanhempi kokee olevansa tärkeä osa harrastusporukkaa, % 35,7
Vanhempi kokee olevansa tärkeä osa nettiyhteisöä, % 13,2
Vanhempi kokee olevansa tärkeä osa työ- tai opiskeluyhteisöä, % 72,7
Vanhempi kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa lapsiperheille, % 41,1
Vanhempi tietää asuinalueen vapaa-ajan toiminnan mahdollisuuksista lapsiperheille, % 57,1
Vanhempi kokee perheen arjen toimivan tavallisesti hyvin, % 93,0
Vanhempi saa tarvitessaan käytännön apua puolisoilta, % 83,1
Vanhempi saa tarvitessaan käytännön apua lapsen isovanhemmilta, % 67,8
Vanhempi saa tarvitessaan käytännön apua ystävältä, % 47,5
Vanhempi saa tarvitessaan käytännön apua naapurilta tai muulta läheiseltä, % 25,4
Vanhempi saa tarvitessaan lastenhoitoapua puolisoilta, % 76,3
Vanhempi saa tarvitessaan lastenhoitoapua lapsen isovanhemmilta, % 76,3
Vanhempi saa tarvitessaan lastenhoitoapua ystävältä, % 27,1
Vanhempi saa tarvitessaan lastenhoitoapua naapurilta tai muulta läheiseltä, % 32,2
Vanhempi tyytyväinen työnjakoon kotitöissä, % 66,0
Vanhempi tyytyväinen työnjakoon lastenhoidossa, % 75,5
Vanhempi tyytyväinen itseensä vanhempana, % 86,2
Vanhemmalla hauskaa lapsen kanssa, % 89,7
Vanhempi tuntee läheisyyttä lapsen kanssa, % 98,3
Vanhempi yrittää nähdä asioita lapsen näkökulmasta, % 86,2
Vanhempi voi jakaa iloja ja suruja puolison kanssa, % 89,8
Vanhempi voi jakaa iloja ja suruja lapsen isovanhempien kanssa, % 47,5
Vanhempi voi jakaa iloja ja suruja ystävän kanssa, % 71,2
Vanhemmalla ei ole ketään, kenen kanssa jakaa iloja ja suruja, % 0,0
Vanhemmat samoilla linjoilla lapsen kasvatuksessa, % 84,2
Vanhemman mielestä perheen lasten tasapuolinen kohtelu toteutuu hyvin, % 96,3
Vanhemman mielestä perheen sisäiset suhteet toimivat hyvin, % 96,2
Vanhemman mielestä perheen ulkoiset suhteet toimivat hyvin, % 91,1
Vanhemman mielestä lapsen ja isovanhempien välinen suhde toimii hyvin, % 94,7
Vanhempi uskoo puolison välittävän hänestä tapahtui mitä tahansa, % 84,7
Vanhempi uskoo lapsen isovanhempien välittävän hänestä tapahtui mitä tahansa, % 64,4
Vanhempi uskoo ystävän välittävän hänestä tapahtui mitä tahansa, % 54,2
Vanhemmalla ei ole ketään, kenen uskoo välittävän hänestä tapahtui mitä tahansa, % 0,0
Vanhempi tyytyväinen molemminpuoliseen kunnioitukseen parisuhteessa, % 86,8
Vanhempi tyytyväinen yhdessä tekemiseen parisuhteessa, % 34,6
Vanhempi tyytyväinen keskustelun avoimuuteen parisuhteessa, % 73,6
Vanhempi tyytyväinen ymmärretyksi tulemiseen parisuhteessa, % 67,9
Vanhempi tyytyväinen yhteenkuuluvuuden tunteeseen parisuhteessa, % 81,1
Vanhempi tupakoi päivittäin, % 8,6
Vanhempi käyttänyt alkoholia humalahakuisesti vähintään kerran kuukaudessa, % 10,3
Vanhempi kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 6,9
Vanhemmalla toimintarajoituksia terveysongelman vuoksi kuuden kuukauden aikana, % 8,8
Vanhemmalla pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma, % 32,8
Vanhemman vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu, % 19,6
Vanhemman merkittävä psyykkinen kuormittuneisuus, % 6,9

Vanhempi tuntee itsensä yksinäiseksi, % 5,2
Vanhempi viettänyt harrastustensa parissa vähemmän aikaa kuin haluaisi, % 53,6
Vanhempi kokee sopivien vapaa-ajan toimintapaikkojen sijaitsevan liian kaukana, % 33,9
Vanhempi kokee kiinnostavat vapaa-ajan toiminnot liian kalliiksi, % 16,1
Vanhempi tyytyväinen yhteisen ajan määrään parisuhteessa, % 24,5
Vanhempi viettänyt lastensa kanssa vähemmän aikaa kuin haluaisi, % 15,8
Vanhempi viettänyt puolisonsa kanssa vähemmän aikaa kuin haluaisi, % 50,9
Vanhempi viettänyt ystäviensä kanssa vähemmän aikaa kuin haluaisi, % 45,5
Vanhempi huolissaan jaksamisestaan vanhempana, % 12,1
Vanhempi kokee riittämättömyyttä vanhempana, % 12,1
Vanhemmalla ei ole ketään, keneltä saa tarvitessaan käytännön apua, % 1,7
Vanhemmalla ei ole ketään, keneltä saa tarvitessaan lastenhoitoapua, % 5,1
Vanhempi tuntee laiminlyövänsä kotiasioita työn vuoksi, % 23,8
Vanhempi kokee, että perhe saa joskus jäädä syrjään työhön uppoutumisen vuoksi, % 15,0
Vanhemman usein vaikea keskittyä työhön kotiasioiden vuoksi, % 12,2
Vanhempi kokee jaksavansa paremmin lasten kanssa, kun käy myös työssä, % 87,5
Vanhempi joutuu usein venyttämään työpäivää saadakseen työt tehtyä, % 22,5
Vanhempi hyväksyy lapsen tukistamisen tai luunapin antamisen, % 15,5
Vanhemman mielestä perheen taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi, % 47,4
Vanhempi pelännyt ruoan loppuvan 12 kk aikana, % 10,7
Vanhempi joutunut rahan puutteen vuoksi tinkimään lääkkeiden ostosta 12 kk aikana,
% 8,8
Vanhempi jättänyt rahan puutteen vuoksi käymättä lääkärissä 12 kk aikana, % 8,8
Vanhempi joutunut tinkimään ruuasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä rahan puutteen
vuoksi 12 kk aikana, % 17,5
Vanhempi tarvinnut 4-v lapsen kasvuun ja kehitykseen ammattilaisilta tukea, % 69,6
Vanhempi tarvinnut 4-v lapsen käyttäytymisen tai tunne-elämän ongelmiin ammattilaisilta
tukea, % 21,4
Vanhempi tarvinnut 4-v lapsen tai muun perheenjäsenen pitkäaikaissairauteen tai
terveysongelmaan ammattilaisilta tukea, % 12,5
Vanhempi tarvinnut 4-v lapsen painon hallintaan ammattilaisilta tukea, % 7,1
Vanhempi tarvinnut omaan vanhemmuuteensa ammattilaisilta tukea, % 25,0
Vanhempi tarvinnut omaan jaksamiseensa ammattilaisilta tukea, % 25,5
Vanhempi tarvinnut puolison jaksamiseen ammattilaisilta tukea, % 18,2
Vanhempi tarvinnut parisuhteeseen ammattilaisilta tukea, % 26,8
Vanhempi tarvinnut perheen terveelliseen ravitsemukseen ammattilaisilta tukea, % 8,9
Vanhempi tarvinnut vähintään kahteen itseensä, lapseensa tai perheeseensä liittyvään asiaan
ammattilaisilta tukea, % 51,8
Vanhemmalla vähintään yksi itseensä, lapseensa tai perheeseensä liittyvä ilmaisematon
tarve ammattilaisten tuelle, % 34,7

Hyvinvointi [4-vuotiaat lapset](#) -kysely 2018

Lapsella tuhrimista lähes päivittäin, % 2,4
Lapsella nukahtamisvaikeuksia lähes päivittäin, % 2,3
Lapsi liikkuu kotioloissa yli tunnin päivässä vauhdikkaasti, % 69,8
Lapsi liikkuu kotioloissa yli kaksi tuntia päivässä kevyesti, % 62,8
Lapsi osallistunut kerho- tai leikkitoimintaan viikoittain, % 43,2
Lapsi käyttänyt leikki- ja liikuntapaikkoja viikoittain, % 45,5
Lapsi osallistunut ohjattuun lasten liikuntaan viikoittain, % 40,9
Lapsen prososiaalinen käytös, % 97,5
Lapsen yhteistyötaidot, % 95,1
Lapsen empatiakyky, % 97,5
Lapsen perhe syö yhteisen aterian päivittäin, % 83,7
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea lapsen fyysisen terveydentilan
vuoksi, % 6,2

Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea lapsen unen vuoksi, % 0,0
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea perheen sisäisen vuorovaikutuksen vuoksi, % 2,0
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea kasvatuskäytäntöjen vuoksi, % 1,0
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea lapsen perushoittoon ja huolenpitoon, % 2,0
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea arjen rytmittämiseen lapsen tarpeiden ja edun mukaisesti, % 1,0
Lapsi mennyt mielellään varhaiskasvatukseen, % 87,5
Lapsi nauttinut leikeistä ja leikkivälineistä varhaiskasvatuksessa, % 96,9
Päivittäin hedelmiä, marjoja ja kasviksia syövät lapset, % 43,2
Lapsi nukkuu alle 11,5 tuntia vuorokaudessa, % 81,8
Lapsella vähintään kolme viikoittaista oiretta, % 18,2
Lapsella yökastelua tai vaipan tarve lähes joka yö, % 22,7
Lapsella ruokahaluttomuutta lähes päivittäin, % 7,0
Lapsella heräilyä lähes joka yö, % 13,6
Lapsella jännittyneisyyttä, pelkoja tai takertuvuutta lähes päivittäin, % 6,8
Lapsella vähintään kolme lähes päivittäistä oiretta, % 2,3
Lapsen tavallisuudesta poikkeava impulsiivinen käytös, % 24,4
Lapsen tavallisuudesta poikkeava häiritsevä käytös, % 9,8
Lasta kiusattu kotona, hoidossa tai vapaa-ajalla, % 34,1
Lapsi käyttänyt lasten kulttuuripalveluja viikoittain, % 11,4
Lapsi osallistunut perhekahvilan, avoimen päiväkodin, perhetalon tai perhekeskuksen avoimen kohtaamispaikan toimintaan viikoittain, % 18,2
Varhaiskasvatuksen arvioissa huolta lapsen sosiaalisista taidoista, % 17,9
Varhaiskasvatuksen arvioissa huolta lapsen kognitiivisista taidoista, % 21,4
Varhaiskasvatuksen arvioissa huolta lapsen sosioemotionaalisista taidoista, % 21,4
Varhaiskasvatuksen arvioissa huolta lapsen motorisista taidoista, % 17,9
Vanhempi tai muu läheinen menettänyt ristiriitatilanteissa maltin lapsen kanssa niin, että vaivoin saanut hillittyä itsensä, % 48,8
Lapsen kodissa tupakoidaan sisällä, % 4,5
Lapsi altistunut toisen tai molempien vanhempien humalahakuiselle juomiselle, % 6,8
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea lapsen ikätasoisien kehityksen vuoksi, % 15,2
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea lapsen ravitsemuksen vuoksi, % 14,3
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea toisen tai molempien vanhempien ravitsemus- tai liikuntatottumusten vuoksi, % 9,1
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea toisen tai molempien vanhempien jaksamisen vuoksi, % 12,1
Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea toisen tai molempien vanhempien psyykkisen voinnin ja mielenterveyden vuoksi, % 4,0
Lapsi säännöllisesti varhaiskasvatuksessa vähintään 10 tuntia yhtäjaksoisesti, % 6,8
Varhaiskasvatuksen arvioissa huolta lapsen kiusaamisesta tai kiusatuksi tulemisesta, % 10,0

Hyvinvointi lapset ja varhaisnuoret 4.-5. ja 8.-9. luokkalaisten vastauksia [kouluterveyskyselyyn](#) 2019

57,7 % 8&9 lk raittiita
5,5 % 8&9 lk käyttää alkoholia viikoittain
86,7 % 4&5 lk ja 72,3 % 8&9 lk tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä
32 % 8&9 lk kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen 2 vk:n aikana
64,4 % 12 vuotiaista tervehempaisia
11,9 % 8&9 lk toimintarajoite
75,9 % 4&5 lk lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus avointa

66,8 % 4&5 lk hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa
63 % 4&5 lk keskustelee usein vanhempiensa kanssa koulupäivästä
86,6 % 4&5 lk kokee, että vanhemmat tukevat ja kannustavat usein
81,1 % 4&5 lk viettää aikaa harrastuksen parissa vähintään kerran viikossa
80,5 % 4&5 lk harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään 1 pvnä/vk
63,4 % 8&9 lk tietää alueen harrastusmahdollisuuksista
2,4 % 4&5 lk ja 4,7 % 8&9 lk on yksinäinen välitunnilla
55,5 % 4&5 lk osallistunut kouluruokailun suunnitteluun
77,5 % 4&5 lk ja 61,4 % 8&9 lk pitää koulunkäynnistä
35,8 % 4&5 lk kouluinnostus
1,7 % 8&9 lk luvattomia poissaoloja vähintään viikoittain
4,9 / 1000 vastaavan ikäistä 0-14 v rikoksista syyllisiksi epäillyt
29,8 % 4&5 lk ja 42,3 % 8&9lk ei syö aamupalaa joka arkiamu
30,9 % 8&9 lk ei syö koululounasta päivittäin
46,3 % 8&9 lk hampaiden harjaus harvemmin kuin 2x/pv
35,6 % 8&9 lk harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan korkeintaan 1 h/vk
39,6 % 4&5 lk ja 17,7 % 8&9 lk vähintään tunnin päivässä liikkuvat
12,8 % 8&9 lk käyttää päivittäin jotakin tupakkatuotetta tai sähkösavuketta
8 % 8&9 lk tupakoi päivittäin
6,2 % 8&9 lk nuuskaa päivittäin
11,3 % 8&9 lk tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa
10,6 % 8&9 lk kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran
40,6 % 8&9 lk nukkuu alle 8 tuntia
10 % 8&9 lk huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä
tai rahapelaamista
12,1 % 4&5 lk, 26,9 % 8&9 lk kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi
14,5 % 8&9 lk kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus
28,7 % 8&9 lk ylipainoisia
13,6 % 4&5 lk usein vaikeuksia nukahtaa tai herää yöllä
10,7 % 8&9 lk hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa
37,2 % 8&9 lk kokee, että paikkakunnalla ei ole riittävästi oleskelutiloja nuorille
34,2 % 8&9 lk kokee harrastuspaikkojen sijaitsevan liian kaukana
22,2 % 8&9 lk kokee kiinnostavat harrastukset liian kalliiksi
2,5 % 4&5 lk ja 7 % 8&9 lk keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa
46,8 % 8&9 lk hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa
59,5 % 8&9 lk perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla
62,1 % 4&5 lk sopii usein vanhempien kanssa kotiintuloajoista
51 % 4&5 lk kokee, että vanhemmat juttelevat usein lapsen ystävien kanssa
12,5 % 8&9 lk ei yhtään läheistä ystävää
1 % 4&5 lk ei yhtään hyvää kaveria
2,8 % 4&5 lk ja 10,7 % 8&9 lk tuntee itsensä yksinäiseksi
7,9 % 4&5 lk ja 4,5 % 8&9 lk koulukiusattuna vähintään kerran viikossa
23,8 % 4&5 lk koulukiusaaminen jatkunut tai pahentunut kiusaamisesta kertomisen jälkeen
20,1 % 4&5 lk ja 21,9 % 8&9 lk kokenut syrjivää kiusaamista koulussa tai vapaa-ajalla
5,1 % 4&5 lk kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin
näyttämistä vuoden aikana
15,5 % 8&9 lk koulu-uupumus
34,3 % 4&5 lk koulustressi
39,5 % 8&9 lk vaikeuksia oppimistaidoissa
3,4 % 4&5 lk paljon vaikeuksia lukemisessa, laskemisessa tai kirjoittamisessa
2,9 % 4&5 lk ja 5,2 % 8&9 lk vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö aiheuttanut haittaa
16,7 % 8&9 lk oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua
54 % 8&9 lk omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita

Hyvinvointi nuoret ja nuoret aikuiset lukion 1.-2. sekä ammatillisen oppilaitoksen 1.-2. luokkalaisten vastauksia kouluterveyskyselyyn 2019

- 6,7 % lu 1&2 lk käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta
- 3,4 % lu 1&2 lk tupakoi päivittäin
- 5,4 % lu 1&2 lk käyttää alkoholia viikoittain
- 81,1 % ao 1&2 lk ja 74 % lu 1&2 lk tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä
- 21,8 % ao 1&2 lk ja 30,6 % lu 1&2 lk kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen 2 vk aikana
- lu 1&2 lk ei koulukiusaamista
- 2,5 % lu 1&2 lk keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa
- 15,6 % lu 1&2 lk hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa
- 86,7 % ao 1&2 lk ja 95,3 % lu 1&2 lk harrastaa jotakin väh 1x/vk
- 31,7 % ao 1&2 lk ja 49,7 % lu 1&2 lk kouluunto
- 82,1 % ao 1&2 lk ja 71,6 % lu 1&2 lk pitää opiskelusta
- 24,9 / 1000 vastaavan ikäistä 15-17 v rikoksista syylliseksi epäillyt
- 80,8 / 1000 vastaavan ikäistä 18-20 v rikoksista syylliseksi epäillyt
- 16,6% lu 1&2 lk tekee koulutyön ohella palkallista työtä
- 54,7 % ao 1&2 lk ja 28% lu 1&2 lk ei syö aamupalaa joka arkipäivä
- 37,2 % ao 1 &2 lk ja 28,7 % lu 1&2 lk ei syö koululounasta päivittäin
- 70,5 % ao 1&2 lk ja 34,9 % lu 1&2 lk hampaiden harjaus harvemmin kuin 2x/pv
- 53,2 % ao 1&2 lk ja 28 % lu 1&2 lk harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan korkeintaan 1 h / vk
- 14,3 % ao 1&2 lk ja 7,3 % lu 1&2 lk liikkuvat vähintään tunnin päivässä
- 18,2 % ao 1&2 lk ja 34,5 % lu 1&2 lk raittiita
- 46,2 % ao 1&2 käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta
- 33,8 % ao 1&2 lk tupakoi päivittäin
- 10,3 % ao 1&2 lk ja 3,4 % lu 1&2 lk nuuskaa päivittäin
- 20,8 % ao 1&2 lk käyttää alkoholia viikoittain
- 33,8 % ao 1&2 lk ja 16,2 % lu 1&2 lk tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa
- 22,4 % ao 1&2 lk ja 9,3 % lu 1&2 lk kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran
- 52,6 % ao 1&2 lk ja 39,5 % lu 1&2 lk nukkuu arkisin alle 8 tuntia
- 34,6 % ao 1&2 lk ja 7,3 % lu 1&2 lk huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista
- 21,1 % ao 1&2 lk ja 20 % lu 1&2 lk kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi
- 10,3 % ao 1&2 lk ja 11,4 % lu 1&2 lk kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus
- 6,7 % ao 1&2 ja 2,7 % lu 1&2 lk keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa
- 44,5 % lu 1&2 lk hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa
- 58,8 % ao 1&2 lk ja 62,4 % lu 1&2 lk perhe ei syö yhteistä ateriaa iltapäivällä tai illalla
- 6,5 % ao 1&2 lk ja 4 % lu 1&2 lk ei yhtään läheistä ystävää
- 6,5 % ao 1&2 lk ja 9,3 % lu 1&2 lk tuntee itsensä yksinäiseksi
- 9 % ao 1&2 lk koulukiusattuna vähintään kerran viikossa
- 13,5 % ao 1&2 lk ja 9,8 % lu 1&2 lk kokenut syrjivää kiusaamista koulussa tai vapaa-ajalla
- 12,8 % ao 1&2 lk ja 7,3 % lu 1&2 lk on yksinäinen välitunnilla
- 25,6 % ao 1&2 lk ja 15,6 % lu 1&2 lk hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa
- 3,9 % ao 1&2 lk ja 13,4 % lu 1&2 lk koulu-uupumus
- 38,7 % ao 1&2 lk ja 43,2 % lu 1&2 lk vaikeuksia oppimistaidoissa
- 17,9 % ao 1&2 lk ja 8 % lu 1&2 lk luvattomia poissaoloja vähintään viikoittain
- 5,2 % ao 1&2 lk j 5,5 5 lu 1&2 lk vanhemman liiallinen alkoholin käyttö aiheuttanut haittaa
- 67,1 % ao 1&2 lk ja 58,7 % lu 1&2 lk omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita
- 10,3 % ao 1&2 lk ja 10 % lu 1&2 lk oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua
- 30,9 % ao 1&2 lk ja 39,5 % lu 1&2 lk ei riittävästi oleskelutiloja nuorille

Työikäiset

Keskiasteen koulutuksen saaneet, % 20 vuotta täyttäneistä 2019: 45,6

Korkea-asteen koulutuksen saaneet, % 20 vuotta täyttäneistä 2019: 23

Sastamala työvoima 12/2020: 10 239 hlö

Sastamala avoimet työpaikat 12/2020: 99

Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16-64 vuotiaista v. 2019: 8,4

Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2019: 54,5

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2019: 2,5

Pääasiallisimmat käyntisytyt lakisääteisessä työterveyshuollossa alkuvuodesta 2021:

- tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudoksen sairaudet
- mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt

Pääasiallisimmat käyntisytyt ei-lakisääteisessä työterveyshuollossa alkuvuodesta 2021:

- tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudoksen sairaudet
- vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten syiden seuraukset
- hengityselinten sairaudet
- mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt

Ikääntyneet

Vanhusneuvostolle tehtiin keväällä 2020 ikäystävällinen kunta kysely, johon vastauksia saatiin 9 vastaajalta. Vastausten yhteenveto:

Vastaukset % vastauksista	YMPÄRISTÖ JA RAKENNUKSET			
	ei arvioitu / ei arvioitavissa	heikko, paljon parannettavaa	keskitaso	hyvä, riittävä
1. Julkiset tilat ovat siistejä ja miellyttäviä			67	33
2. Puistoissa ja muilla ulkoilualueilla on tarpeeksi penkkejä, jotka ovat turvallisia ja huollettuja		56	44	
3. Jalkakäytävät ovat hyvin hoidettuja, esteettömiä ja ne on varattu ainoastaan jalankulkijoille. Jalkakäytävien pinnoite ei ole liukas. Käytävät ovat leveitä ja katukivet matalia, jotta kulku pyörätuolilla on helpompaa	11	56	33	
4. Pyörätiet ja jalkakäytävät on erotettu toisistaan		87	13	
5. Suojateitä on tarpeeksi ja niitä pystyvät käyttämään eri tavoin liikuntarajoitteiset	12	25	59	13
6. Autoilijat antavat tietä jalankulkijoille risteyksissä ja suojateillä		50	50	
7. Julkisten alueiden turvallisuuteen kiinnitetään huomiota hyvällä valaistuksella, poliisin partioinnilla ja yhteisötoiminnalla		37	63	
8. Palvelut sijaitsevat lähellä toisiaan ja pääsy niihin on esteetön		37	63	
9. Ikääntyneille on erillisiä palvelujärjestelyjä, esimerkiksi erilliset jonot tai palvelutiskit	12	88		
10. Opasteet ovat selkeitä rakennusten sisä- ja ulkopuolella. Istumapaikkoja on tarpeeksi, hisseihin on helppo päästä ja lattiamateriaalit ovat turvallisia	11	33	56	
11. Julkisia wc:tä on tarpeeksi sisä- ja ulkotiloissa ja ne ovat siistejä, hyvin ylläpidettyjä sekä helppopääsysisiä	22	56	22	
12. Kommentteja ja kehittämisehdotuksia	Paljon kehitettävää			

	JULKINEN LIIKENNE			
Vastaukset % vastauksista	ei arvioitu / ei arvioitavissa	heikko, paljon parannettavaa	keskitaso	hyvä, riittävä
13. Julkisen liikenteen maksut ovat yhdenmukaiset, selkeästi esillä ja edulliset	13	22	67	
14. Julkinen liikenne on luotettavaa ja aikataulut säännölliset, myös yöllä, viikonloppuisin ja loma-aikoina	37	38	25	
15. Kaikki kaupunginosat ja palvelut ovat saavutettavissa julkisen liikenteen avulla, yhteydet ovat hyvät sekä reitit ja kulkuneuvot on selkeästi merkitty	12	88		
16. Julkisen liikenteen ajoneuvot ovat siistejä, hyvin huollettuja, esteettömiä, ruuhkattomia ja niissä on istuimia, jotka on varattu vanhuksille ja liikuntarajoitteisille matkustajille	12	50	38	
17. Vammaisille on tarjolla omia julkisen liikenteen ratkaisuja	33	45	22	
18. Kuljettajat pysähtyvät pysäkeillä ja odottavat matkustajien istuutumista ennen liikkeelle lähtöä	33	22	45	
19. Julkisten liikennevälineiden pysäkit sijaitsevat sopivilla paikoilla ja ne ovat turvallisia, siistejä ja selkeästi merkittyjä. Pysäkeillä on istumapaikkoja ja ne tarjoavat riittävän sääsuojan	11	33	45	11
20. Aikatauluista ja reiteistä on tarjolla kattavaa ja helposti ymmärrettävää tietoa	12	50	38	
21. Rajoitettua julkista liikennettä korvataan vapaaehtoisilla ratkaisuilla	37	38	25	
22. Taksit ovat kohtuuhintaisia ja esteettömiä. Kuljettajat ovat avuliaita ja ystävällisiä	11	11	78	
23. Tiet ovat hyvässä kunnossa ja hyvin valaistuja. Viemäriaukot ovat katettuja		75	25	
24. Liikenne on säänneltyä	50		50	
25. Teillä ei ole näköesteitä		50	37	13
26. Liikennemerkkit ja risteykset ovat selkeitä ja hyvin sijoitettuja		37	50	13
27. Ajo-opetusta ja kertauskursseja tarjotaan kaiken ikäisille henkilöille	37	25	38	
28. Pysäköintialueet ovat turvallisia ja sopivasti sijoitettuja. Parkkipaikkoja on riittävästi	25	25	50	
29. Invapysäköintipaikkoja on riittävästi	37	12	38	13
30. Kommentteja ja kehittämissuhteita	Kehitettävää ainakin parkkipaikoilla			

	ASUMINEN			
Vastaukset % vastauksista	ei arvioitu / ei arvioitavissa	heikko, paljon parannettavaa	keskitaso	hyvä, riittävä
31. Ikääntyneille on tarjolla riittävästi asuntoja, joissa asumiskulut ovat kohtuulliset. Asunnot sijaitsevat alueilla, jotka ovat turvallisia, lähellä palveluita sekä muita asukkaita		45	44	11
32. Edullisia kodinhoitoon ja huoltotoihin liittyviä palveluita on saatavilla riittävästi		56	44	
33. Asunnot ovat hyvätasoisia ja tarjoavat riittävästi suojaa ja turvallisuutta	11	11	67	11
34. Asunnon sisätiloissa ja kerrostalojen yhteisissä tiloissa on helppo liikkua	11	22	56	11
35. Kodin muutostyöt ovat mahdollisia ja edullisia. Palvelujen tarjoajat ymmärtävät ikääntyneiden tarpeet		56	33	11
36. Julkiset ja yksityiset vuokra-asunnot ovat puhtaita, hyvin ylläpidettyjä ja turvallisia	11	56	33	
37. Vammaisille ja heikkokuntoisille vanhuksille on tarjolla riittävästi kohtuuhintaisia asuntoja. Asuntoihin on saatavilla tarvittavat palvelut	22	56	22	
38. Kommentteja ja kehittämissuhteita	Rahalla saa kaikkia palveluja. Kotona asuvat			

	OSALLISTUMINEN			
Vastaukset % vastauksista	ei arvioitu / ei arvioitavissa	heikko, paljon parannettavaa	keskitaso	hyvä, riittävä
39. Ikääntyneitä houkuttelevia tilaisuuksia pidetään julkisissa tiloissa kuten kirjastoissa, asukastuvilla, puistoissa ja kunnallisissa liikuntapaikoissa. Kiinnitetään huomiota syrjäytymisvaarassa oleviin		33	56	11
40. Erilaisiin tapahtumapaikkoihin on helppo päästä julkisilla kulkuneuvoilla ja ne ovat esteettömiä ja hyvin valaistuja. Aktiviteeteista ja tapahtumista sekä niiden esteettömyydestä ja liikenneyhteyksistä on tarpeeksi tietoa	12	75	13	
41. Tapahtumien aikataulut sopivat ikäihmisille. Tarjotaan erilaisia aktiviteetteja palvelemaan eri vanhusryhmien tarpeita	12	13	75	
42. Aktiviteetteihin ja tapahtumiin voi osallistua sekä yksin että muiden seurassa			87	13
43. Aktiviteetit ja tapahtumat ovat kohtuuhintaisia eikä niihin sisälly piilokuluja		12	88	
44. Kommentteja ja kehittämissuhteita	Tietosuojalaki estää ottamaan yhteyttä			

	ARVOSTUS JA SOSIAALINEN INKLUUSIO			
Vastaukset % vastauksista	ei arvioitu / ei arvioitavissa	heikko, paljon parannettavaa	keskitaso	hyvä, riittävä
45. Ikääntyneiden mielipiteet otetaan säännöllisesti huomioon yksityisten ja julkisten palvelujen kehittämisessä ja suunnittelussa	12	63	25	
46. Erilaisia tarpeita palvelevia tuotteita ja palveluita on tarjolla yksityisesti ja julkisella puolella	11	45	33	11
47. Palvelujen henkilökunta on kohteliasta ja avuliasta	22		78	
48. Ikääntyneet ovat esillä tiedotusvälineissä ja heitä käsitellään positiivisesti ilman stereotyyppiä	37	63		
49. Julkiset tapahtumat ja paikat suunnitellaan eri sukupolvien edustajille ja niiden suunnittelussa otetaan huomioon eri-ikäisten tarpeet ja mieltymykset	11	33	45	11
50. Ikääntyneet huomioidaan myös perheille suunnatuissa tilaisuuksissa	22	34	33	11
51. Kouluissa tarjotaan mahdollisuuksia saada tietoa ikääntymisestä ja ikääntyneitä ihmisiä on mukana koulujen toiminnassa	45	44		11
52. Ikääntyneiden yhteiskunnallinen kontribuutio (panos, myötävaikutus) tunnustetaan	12	63	25	
53. Myös huonossa taloudellisessa tilanteessa olevilla vanhuksilla on mahdollisuus käyttää julkis-, vapaaehtois- ja yksityisen sektorin palveluja	12	50	38	
54. Kommentteja ja kehittämissuhteita	Kaikki on siitä rahasta kiinni. Jos on riittävästi rahaa saa kyllä palveluja			

	YHTEISKUNNALLINEN OSALLISTUMINEN JA TYÖELÄMÄ			
Vastaukset % vastauksista	ei arvioitu / ei arvioitavissa	heikko, paljon parannettavaa	keskitaso	hyvä, riittävä
55. Ikääntyneille henkilöille on tarjolla joustavia mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön. Heille tarjotaan koulutusta ja opastusta	25	12	63	
56. Ikääntyneiden työntekijöiden ominaisuuksia tuetaan ja hyödynnetään	37	25	38	
57. Ikääntyneille työntekijöille on tarjolla joustavia ja kohtuullisesti palkattuja työpaikkoja	50	50		
58. Iän perusteella tapahtuva syrjintä on kielletty henkilökunnan palkkaamisessa, irtisanomisissa, ylennyksissä ja koulutuksessa	50	22	22	
59. Työympäristöjä pystyy muuttamaan vammaisten tarpeita vastaavaksi	45	44	11	
60. Tuetaan ikääntyneiden ryhtymistä yrittäjiksi	56	33	11	
61. Julkisen, yksityisen ja vapaaehtoissektorin toimielimet kannustavat ikääntyneitä osallistumaan päätöksentekoon		62	38	
62. Ikääntyneille tiedotetaan mahdollisuuksista jatkaa työntekoa eläkeiän jälkeen	33	45	11	11
63. Kommentteja ja kehittämissuhteita				

	TIEDONVÄLITYS			
Vastaukset % vastauksista	ei arvioitu / ei arvioitavissa	heikko, paljon parannettavaa	keskitaso	hyvä, riittävä
64. Tehokas perustason tiedonvälitys tavoittaa kaiken ikäiset kaupunkilaiset		56	33	11
65. Tiedonvälitys on koordinoitua, säännöllistä ja tieto on helposti saatavilla		75	25	
66. Ikääntyneitä kiinnostavaa tietoa on säännöllisesti tarjolla	12	63	25	
67. Suositaan helposti ymmärrettävää suullista tiedonvälitystä	25	37	38	
68. Syrjäytymisvaarassa olevat ikääntyneet saavat henkilökohtaista tiedonvälitystä	33	45	11	11
69. Julkiset ja kaupalliset palvelut tarjoavat henkilökohtaista palvelua pyydettyäessä	33		56	11
70. Painettu tieto on tarjolla tarpeeksi isolla ja selkeällä kirjasinkoolla painettuna, otsikointi on selkeää		75	25	
71. Suullinen ja kirjallinen tiedonvälitys on yksinkertaista, selkeää ja avointa		75	25	
72. Puhelinvastaajapalveluissa käytetään selkeää ohjeistusta ja vastaajien viesti on mahdollista kuunnella uudestaan		78	22	
73. Ilmainen tai edullinen internetyhteys on tarjolla julkisissa paikoissa kuten kirjastoissa tai asukastuvilla			87	13
74. Laitteissa kuten kännyköissä, radioissa ja televisioissa on suuret näppäimet	12	63	25	
75. Kommentteja ja kehittämissuhteita	Entä syrjäkulman ihmiset, mitä palveluja he saavat ?			

Vastaukset % vastauksista	SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT			
	ei arvioitu / ei arvioitavissa	heikko, paljon parannettavaa	keskitaso	hyvä, riittävä
76. Terveys- ja tukipalveluja on tarjolla riittävästi terveyden edistämisen, säilyttämisen ja paaluttamisen kannalta		50	50	
77. Kotona tarjottavat palvelut sisältävät terveys- ja hoivapalveluja sekä kodinhoitoa		50	50	
78. Sosiaali- ja terveyspalvelujen sijainti on keskeinen ja ne on helppo saavuttaa eri kulkuvälineillä	11	67	22	
79. Vanhusten palvelukeskukset ja asunnot sijaitsevat lähellä palveluita ja alueen muuta asutusta	11	33	56	
80. Vanhusten käyttöön tarkoitetut rakennukset ovat turvallisia ja esteettömiä	11	33	56	
81. Ikääntyneille on tarjolla selkeää ja helposti ymmärrettävää tietoa sosiaali- ja terveyspalveluista		44	56	
82. Henkilökunta kunnioittaa ikääntyneitä asiakkaita ja heidät on koulutettu ottamaan huomioon ikääntyneiden tarpeet		25	62	13
83. Taloudelliset esteet julkisten palveluiden käytölle on minimoitu		56	44	
84. Kaikenikäisten asukkaiden tekemää vapaaehtoistyötä pyritään tukemaan		37	63	
85. Kaupungissa on riittävästi hautausmaita ja niille on helppo päästä	11	67	22	
86. Kaupungin turvallisuutta koskevissa suunnitelmissa otetaan huomioon ikääntyneiden heikkoudet ja kyvyt	11	45	44	
87. Palvelujärjestelmä on koordinoitu ja hallinnollisesti yksinkertainen	11	33	45	11
88. Kommentteja ja kehittämissuhteita	Veronmaksajat kaupungin reuna-alueilla syrjäytyvät, palvelut ovat vaikeammin tavoitettavia, kustannukset koettelevat pienituloisten taloutta!			
	Kaikki vanhuksent eivät asu palvelujen lähellä. Kaikki rakennuksetkaan eivät ole turvallisia ja esteettömiä.			

Tiedot koontanut hyvinvointikoordinaattori Marja-Leena Parto-Koski.